

Rapport fra møtet med studentene i kull 2005, fordypning i interkulturelt og internasjonalt sosialt arbeid ved Høgskolen i Sør-Trøndelag, Institutt for sosialt arbeid

Underveisrapport 3 – et utdanningstilbud i utvikling

I denne delrapporten presenterer vi inntrykkene fra møtet med studentene i kull 2005, fordypning i interkulturelt og internasjonalt sosialt arbeid (inter/inter). Kull 05 er det tredje kullet som er tatt opp på studiet. Det første kullet startet opp i 2001 og avsluttet sine studier i 2004. Det betyr at fordypningen inter/inter er inne i sitt femte år. Gruppeintervjuene (fokusintervju) med studentene supplert med samtaler med enkelte lærere gir oss nå anledning til å se etter utviklingstrekk i fordypningen inter/inter. Et overordnet spørsmål vil være om forhold som er kommet frem i de tidligere intervjuene har ført til endringer i studiet.

Evalueringen hittil

Da vi startet i 2002 med intervju av studentene i det første kullet, var det en forutsetning at studiet fortløpende skulle få del i det som kom frem i evalueringen. I to underveisrapporter har vi formidlet resultater av intervjuene med studentene. I tillegg har vi formidlet våre inntrykk i møter med studieledelsen og sentrale lærere. Studieledelsen og de lærerne vi har hatt mest kontakt med, har på denne måten fått mulighet til å ta disse inntrykkene med i sin planlegging.

Kontakten med programansvarlig og lærere har gitt mulighet til å drøfte tolkninger i forhold til det som er kommet frem i intervjuene. Dette har gitt mening til uttrykket ”mellom nærhet og distanse” (Repstad 1997). I dette skjæringspunktet har det vært mange konstruktive samtaler, der vårt perspektiv fra utsiden, har møtt lærernes perspektiv. Vi har sett denne arbeidsformen som en type aksjonsforskning der vi har vært opptatt av nytteverdien av den kunnskap evalueringen har gitt (Eisner & Peshkin 1990; Hammersley & Atkinson 1983; Mathiesen 1972).

... Forhold som tidligere kull har tatt opp i intervjuene, er fulgt opp. Forbedringer og endringer er gjennomført.

Kontakten med lærerne både som informanter vi har intervjuet og som representanter for driften av studiet, har gitt innspill og inspirasjon i arbeidet. Programansvarlig og lærer har kunnet bruke data fra intervjuene i utviklingen av studietilbudet. Det gir en helt annen mening enn å vente på en endelig rapport når evalueringsperioden. En slik arbeidsform innebærer selvsagt at vi i en endelig rapport, må ha mulighet til å korrigere våre tolkninger i lys av en mer helhetlig vurdering.

Evalueringen fremover

Det er lagt opp til at evalueringen avsluttes med en samlet rapport ved utløpet av forsøksperioden våren 2008. Da har kull 2005 fullført sin utdanning. Da har vi fulgt utdanningsløpet for tre kull. Fra møtet med kull 2005 ser vi tydelige at det er skjedd en utvikling. Det blir spennende å se om dette forsterker seg i fortsettelse. I mai/juni vil vi gjennomføre gruppeintervju med kull 2003 før de avslutter utdanningen. Når det gjelder kull 2005 er det ønskelig å møte dem til intervju i løpet av neste studieår. Vi har ikke møtt noen av studentene midtveis i utdanningen, og mener det ville være nyttig. Vi regner også med å intervju kull 2005 før deres avslutning i 2008.

Det hadde vært interessant å høre hvordan studentene på det ordinære studieløpet opplever inter/inter. I planleggingen av evalueringen snakket vi om å gjøre en undersøkelse i forhold til dem også. Dette ble lagt til side ikke minst av økonomiske hensyn. Etter møtet med kull 2005 oppleves dette mer aktuelt enn vi tidligere har sett det. I intervjuene forteller de at opplever å ha en oppgave i å formidle inter/inter kunnskap og erfaring til sine medstudenter. Det ville være fint om vi kunne fange opp hvordan dette oppleves av studentene på det ordinære løpet. Kan vi gjennom de ordinære studenten få vite mer om betydningen av integrering kontra et eget studieløp. En viktig side ved evalueringen er nettopp å synliggjøre den modellen inter/inter bygger på som pedagogisk alternativ.

Studentene i kull 2005

Det er 26 studenter i fordypningen inter/inter i kull 2005. De kommer fra Ghana, Kenya, Kongo, Etiopia, Sør-Amerika, Tyskland, Kina, Filippinene.

Intervjuene av studentene foregikk 21. og 22. november 2005, i det som oppfattes som vanlig undervisningstid. Det ble satt opp fire alternativer, og studentene meldte seg på til de tider som passet dem best. På denne måten fikk vi fire tilnærmet like store grupper. Et par studenter møtte ikke på grunn av sykdom, ellers deltok alle.

Studentene kom til avtalt tid. De plasserte seg rundt bordet i møterommet etter hvert som de kom, uten å legge vekt på hvem de satt sammen med. Stemningen var lett og avslappet. Vi opplevde ikke spenninger blant enkelte studenter som vi mente å registrere en del av i de første kullene. Gruppene fremsto som ganske homogene til tross for åpenbare etniske særtrekk. Vi opplevde at de var ganske sammensveiset og utgjorde et fellesskap.

Selv om enkelte var mer aktive til å svare, deltok alle med synspunkter. Alle som viste tegn til å ville si noe, slapp til. Studentene var forekommende mot hverandre, lyttet og viste hverandre oppmerksomhet og vennlighet. Det er vanskelig å sette ord på hvordan vi opplevde forskjellene mellom de ulike kullene. Det er imidlertid klart at vi kjente på en annet stemningsleie fra det første kullet til dette som er det tredje. Det kan kanskje beskrives som mer avslappet og mindre preget av undergrupper.

I minuttene mens vi ventet på at alle skulle komme, gikk praten om en forestående fest for hele kullet. Det var tydelig at mange av dem var engasjert i forberedelsene, spesielt i forbindelse med matlaging.

Holdningen til oss som intervjuere var imøtekommende og gjorde det lett å presentere evalueringen og oss selv. Her fulgte vi samme prosedyre som ved tidligere intervju. Vi presenterte oss, fortalte om bakgrunnen for evalueringen og hva som hittil var gjort. Vi sa at det var en forutsetning at de deltok frivillig, og at de selv avgjorde hva de ønsket å svare på. Det ble også sagt at de når som helst kunne trekke seg fra intervjuet. Vi fikk tillatelse til lydopptak. Det ble sagt at dette bare skulle brukes som støtte for rapportskriving for deretter å bli slettet.

Første møte med studiet

Et flertall av studentene fortalte at de hadde oppdaget studiet på nettet. En hadde lest om det i Adresseavisa, og deretter oppsøkt høgskolens nettsider. En annen hadde oppdaget inter-inter gjennom informasjonsmateriell som et av barna brakte med seg hjem fra skolens yrkesveiledning. Tidligere studenter var også innfallsporten for noen. Mer enn halvparten av studentene sa at de *ikke* ville ha valgt et ordinært sosionomstudium. Det var fordypningen i internasjonalt og inter kulturelt sosialt arbeid som fanget interessen. Vi tok en runde spesielt på dette og fikk bekreftet at disse ikke ville ha valg et vanlig sosionomstudium. Noen ganske få sa at de ville ha tatt det ordinære studiet dersom de ikke hadde kommet inn på inter-inter.

Inntaksintervju

I samtalen om inntaksintervjuet kom det frem at dette har fått en annen form enn for de to foregående kullene. Søkerne til de to første kullene ble intervjuet på skolen. Intervjuet ble gjennomført av to lærer. Dette ble fra skolens side opplevd som nyttig, men svært ressurskrevende.

For kull 05 er intervjuene forenklet ved at det blir gjennomført av bare en lærer. De fleste intervjuene foregikk på telefon. Studentene sier at dette er en fordel fremfor å måtte reise til skolen for å bli intervjuet. Fra tidligere kull, fikk vi høre at de var svært nervøse og gruet seg på forhånd. Det å snakke med en lærer på telefon virket tydeligvis langt mer tilforlatelig enn å møte to lærere til det de fleste opplevde som et ganske høytidelig ansettelsesintervju. Forskjellen forsterkes ytterligere ved at mange først etter en stund i telefonen, ble oppmerksomme på at de faktisk var langt inne i et inntaksintervju.

Det at det hele startet som en vanlig telefonsamtale, ble opplevd positivt. Når søkerne fikk spørsmålet om de kunne regne samtalen som et intervju, var det greit for alle. Vi fikk en del fargerike beskrivelser av de situasjoner enkelte studenter befant seg i da telefonen fra skolen kom. En var på vei med barn til fotballkamp, og måtte kjøre til side for å fullføre samtalen i en busslomme, mens en annen var på ferietur i Syden.

Vi spurte også disse studentene hva de mente om intervju i forbindelse med inntak. Alle var positive og mente at det burde beholdes. Her er de helt på linje med det foregående kull har svart. Fra eget ståsted mente studentene at det ga dem mulighet til å utdype den skriftlige begrunnelsen de hadde lagt ved søknaden. Gjennom intervjuet fikk de bedre innsikt i hva utdanningen ville innebære, og de var enige om at intervjuene ga økt motivasjon for studiet.

Når studentene forteller hva de mener er hensikten med intervjuene, er de enige. De mener hensikten er å:

- utdype deres motivasjon for studiet og yrket som sosionom
- få bekreftet at det de har skrevet om seg selv og grunnene for å søke, er deres oppriktige beretning, og noe de står for i møte med skolens intervjuer
- sikre at de behersker språket godt nok til å starte studiet

Det er mye som tilsier at intervju er en viktig kvalitetssikring i utvelgelsen av søkere til inter/inter. Selv i forenklet utgave, ser det ut til at en oppnår målet med å intervjuer. Det ser også ut til at intervjuet fortsatt har en motiverende virkning på studentene.

De erfaringer som er vunnet med de to første inntaksrundene, har trolig lagt grunnlaget for dagens praksis med et enklere intervju. Når det gjelder spørsmålet om søkeren behersker norsk godt nok til å klare seg i studiet, har erfaringen vist at studenter som har startet opp med svakt grunnlag, har lært seg språket gjennom studiet. Både fra studenter og lærere merket vi mindre bekymring i forhold til det å beherske norsk enn tidligere. Det kan trolig tolkes dit hen at studentene i de foregående kullene har klart seg rimelig godt. Den erfaringen har åpenbart lærerne formidlet til studentene. De har fått vite at det første året er hardt, men det går bedre etter hvert. Det ser ut til at det har virket motiverende på studentene.

De mer omfattende intervjuene som tidligere ble gjennomført av to lærere, ga nok et mer fyldig bilde av den enkelte søker. Spørsmålet er om det var bruk for så omfattende kunnskap for å vurdere søkerne. Det er også nærliggende å tenke at det i en slik situasjon fremkommer fortrolig kunnskap som ikke kan føres videre.

De intervjuene som ble gjennomført for de to første kullene har trolig gitt god innsikt i studentenes bakgrunn. Vi har inntrykk av at denne kunnskapen har vært viktig for måten studiet er lagt opp, og hvordan studentene er blitt møtt. I norsk utdanning er det svært spesielt å kunne ta i mot studenter som en vet så mye om på forhånd. Denne innsikten i studentgruppa har nok i stor grad bidratt til at studiet har vært så vellykket.

For studentene er intervjuet et første positivt møte med skolen. Det virker motiverende og fører trolig til at de holder fast på sitt studievalg frem til studiestart. Studentene forteller at de opplevde å bli sett og at deres erfaringer ble verdsatt. Det er all grunn til å anbefale at denne praksis opprettholdes. Skolen har gjennom erfaring funnet frem til en intervjuform som krever langt mindre av både av personalressurser og innsats fra søkerne enn tidligere. Samtidig ser det ut til at målet med intervjuet blir ivaretatt.

Introduksjonsseminaret

Inter/inter har et introduksjonsseminar. På spørsmål om hvordan de opplevde starten på studiet, nevnte studentene umiddelbart introduksjonsseminaret. I alle intervjugruppene ble det klart fremhevet at dette seminaret hadde vært helt grunnleggende for deres forståelse av studiet og av sosialarbeiderrollen. De fremhevet også at de gjennom arbeidet i gruppene var blitt kjent med hverandre. De opplevde at de på en god måte var blitt utfordret til å presentere seg selv med sin bakgrunn og sine tanker om det å bli sosionom.

Den kunnskapen de hadde fått om hverandres erfaring, ble opplevd som en felles ressurs. Når emner blir tatt opp i undervisning eller oppgaver, vet alle hvem som har relevant erfaring på det aktuelle feltet. Studentene sa at de brukte hverandres erfaring. Uten arbeidet i gruppa under introduksjonsseminaret, ville de ikke ha kjent hverandre godt nok til å kunne gjøre det.

Kanskje vi her har svaret på vårt første inntrykk av gruppene. I møte med alle gruppene opplevde vi en avslappet og åpen tone studentene i mellom. Det var ingen synlige undergrupper eller fraksjoner. Alle forholdt seg til hverandre. Dette var nytt i forhold til de foregående kullene. Ved avslutningen av studiet for kull 2001 registrerte vi konflikter mellom en del av studentene. Dette var ikke overraskende i forhold til inntrykket fra møtet med dem i det første studieåret. Fra vår erfaring med grupper og samhandling, er vi tilbøyelige til å mene at det som var av konflikter i kull 2001 var helt vanlig, mens det er samhandlingen i kull 2005 som er mer uvanlig.

I intervjuene med kull 2001 kom det frem at studenten mente introduksjonsseminaret kunne ha gått mer i dybden og vært mer intensivt. De mente at de kulturelle forskjellene var så store at det krevde mye tid å bli kjent med hverandre og finne frem til gode former for samhandling. Seminaret ga ikke gode nok muligheter til dette. Den enkelte ble ikke utfordret nok. De mente også at de hadde for liten trening i å arbeide i grupper og takle konflikter seg i mellom. Dette kom frem i vår underveisrapport nr 1. I samtale med lærerne viste det seg at de hadde observert det samme.

Lærerne sier at introduksjonsseminaret har vært brukt til å få gruppene til å fungere. I og med erfaringene fra de to første kullene og fra det som er kommet frem i evalueringen, har lærerne utviklet dette videre. Fra og med Kull 2005 har lærerne lagt større vekt på å arbeide systematisk med gruppeprosessen. Fra studenthold i kull 2001 ble det faktisk poengtert at de som blivende sosionomer, burde lære å bruke teori i forhold til hvordan de selv fungerte i gruppe. Nå er dette fulgt opp ved at studentene arbeider i grupper med problemstillinger knyttet til teori om deltagende metodikk. Studentene har også måttet presentere resultatet av gruppearbeidet for hverandre. Gjennom gruppeoppgavene har studentene måttet legge frem egne refleksjoner i lys av teori. Lærerne har registrert at dette har bidratt til at studentene har begynt å reflektere på nye måter over sosialarbeiderrollen.

Inter/inter.gruppa

Når det gjelder betydningen av inter/inter-gruppa er de tre kullene enige om at den har stor betydning for deres læring, forholdet til hverandre og til lærerne. Det er i denne gruppa de får anledning til å prøve ut sine kunnskaper og sin erfaring i møte med de andres. Her legges det til rette for at de i større grad kan ta del i medstudenters opplevelse og erfaring. Gruppa er så pass liten at de på en annen måte enn i fellesundervisningen, kan spør og få oppklart det de er usikre på. Det er her de får bearbeidet inntrykk og kan diskutere rollen som fremtidig sosionom.

Felles undervisning

Det har skjedd en endring i studentenes opplevelse av den undervisningen de har felles med kullet for øvrig. Tidligere kull sa at det kunne være problemer knyttet til forskjellig pensum. Med felles undervisningsplan virker som om dette ikke lenger er noe problem. Alle kullene har vært positive til å delta i felles undervisning med kullet for øvrig, men det har vært en *de* og *vi* holdning. De ga uttrykk for at det *egentlig* var i inter/inter-gruppa de hørte hjemme. Kull 2005 virker mer integrert. De opplever seg som en selvfølgelig del av kullet og tar aktivt del i det som foregår. I tillegg har de inter/inter som fordypning.

Forholdet til kullet forøvrig

Da vi møtte studentene var de opptatt av at de skulle arrangere fest. Dette var en fest som inkluderte hele kullet, men det var tydelig at inter-inter hadde påtatt seg en spesielt aktiv rolle. Ikke minst når det gjaldt matlaging. Her representerte de tydeligvis en spesiell kompetanse med ulik etnisk bakgrunn. Studentene fortalte at de opplevde seg som en integrert del av kullet forøvrig, men at de hadde sine egne tilbud i form av gruppeundervisning og seminarer.

Forelesningsplanen for inter-inter og kullet forøvrig er presentert som en samlet oversikt. Her er det synlig hva de to gruppene arbeider med når de ikke er sammen. Dette er en forskjell fra tidligere kull der en hadde atskilte planer. Studentene mener at dette fører til gjensidig interesse for hverandres faglige opplegg mellom inter/inter og kullet forøvrig. De spør hverandre om hva som har foregått og utveksler og låner litteratur av hverandre.

Vi har spurt tidligere kull om de mener at HiST bare burde ha *ett* utdanningstilbud for sosionomer, og at det tilsvarte den internasjonale og interkulturelle fordypningen slik den er i dag. Svært mange mente at det var en god ide. I intervjuet med kull 2005, var det også tilslutning til en slik modell. En av studentene hevdet derimot at dagens ordning var bedre. Nå hadde de mulighet til å påvirke de andre studentene på kullet. I diskusjoner og gjennom sosial kontakt, opplevde de interesse for internasjonale og interkulturelle spørsmål fra de andre studentene. Denne studenten mente at dette var viktig kunnskap for sosionomer som skulle arbeide i en norsk sammenheng. Uten nærkontakten med inter/inter-studiet, ville de ikke få denne typen impulser. Her kom flere inn med synspunkter på den påvirkningsmulighet de som inter/inter-studenter hadde i forhold til de øvrige studentene.

Det virker som om inter/inter-studentene i kull 2005 har et mer offensivt forhold til sine medstudenter enn de to foregående kullene har hatt. De ønsker å dele erfaringer og kunnskap med dem. Det er nesten som om de opplever at de har en ”misjon” i forhold til å bevisstgjøre dem om betydningen av internasjonalt og interkulturelt sosialt arbeide.

Det kan være flere forhold som har ført til en slik positiv utvikling i forholdet til ”de andre” studentene. En viktig faktor er åpenbart den felles forelesningsplanen som viser hvilke emner og spørsmål som tas opp i de to studieløpene. Beskrivelsene av emnene gir et naturlig utgangspunkt for å spørre hverandre om hva som skjer når de har undervisning og seminarer hver for seg. Det blir på den måten heller ikke noe mystisk over det som foregår når inter/inter har sin undervisning. Det legges også opp til at emner som i utgangspunktet er tenkt for inter/inter, gjøres tilgjengelig for hele kullet.

Intervjuene gir inntrykk av at studentene er aktive i fellesundervisningen både med spørsmål og ved å vise til eksempler fra egne erfaringer. Dette bidrar trolig til en positiv integrering. En annen faktor kan være at inter-inter nå sees på som en selvfølgelig del av det samlede studiemiljøet. Inter/inter er ikke så spesielt lengre. Både studenter og lærere har vendt seg til at de er der.

Denne utviklingen har ikke kommet av seg selv. Studieleidelse og lærer har bevisst lagt vekt på å skape kommunikasjon mellom kullet og inter/inter som del av kullet. Etter å ha intervjuet studentene fikk vi tilgang til et notat skrevet av Aina Lian Flem der bakgrunnen for opplegget for høsten beskrives. Her går frem hvordan det fra lærerhold er arbeidet med dette. Fra høsten 2005 er det en felles undervisningsplan der det går tydelig frem hva inter/inter har av særskilt undervisning og pensum. Hele kullet har en uke felles der temaet: ”Norge som flerkulturelt samfunn” blir tatt opp. Her får alle studentene innføring i tematikk relevant for interkulturelt sosialt arbeid med vekt på forståelse av globale rammer og utfordringer. I sosialt arbeid er det også utviklet noen felles undervisningsopplegg med utgangspunkt i erfaringer fra inter/inter. Dette gjelder særlig hvordan gruppa kan brukes som ressurs.

Den forskjellen vi merket i møtet med kull 2005 i forhold til de foregående kullene, kan altså ikke forklares ved at de er annerledes enn sine forgjengere. Her har det foregått et bevist endrings og utviklingsarbeide. I notatet fra Lian Flem står det at lærerne har videreutviklet inter/inter på grunnlag av de erfaringer de selv har gjort, og på føringer fra underveisrapporten.

Forholdet til lærerne

Lærerne er tilgjengelige. Terskelen for å ta kontakt er svært lav. Dette sier alle kullene. Samtidig som forholdet til lærerne er nært og uformelt, gir studentene tydelig uttrykk for respekt for dem som fagpersoner. De opplever at lærerne er faglig oppdatert og bringer dem ny og aktuell kunnskap. De legger også vekt på at lærerne har kontakt med praksisfeltet både nasjonalt og internasjonalt, og at de bruker flittig av egne erfaringer i sin undervisning. Pensum blir ikke bare formidlet, men satt inn i dagsaktuelle sammenhenger. De opplever sterkt lærernes engasjement. Studentene forteller levende

om hvordan de får del i lærernes tenkning og refleksjon, noe som ofte gir dem aha-opplevelser. De forteller også at de gjennom undervisningen har fått større forståelse for sammenhengen mellom det som skjer nasjonalt og internasjonalt.

Faglig integrering

Studentene er spesielt imponert over hvordan undervisningen i de ulike emner og fag henger sammen. De merker at grunnfagslærerne viser til relevansen for sosialt arbeide i sin undervisning. Dette setter studentene spesielt pris på. Motivasjonen øker når de ser at hvordan kunnskapen kan anvendes. Tidligere kull opplevde ikke denne sammenhengen så tydelig. Dette har ført til at lærerne har arbeidet spesielt for å få frem tilknytningen til sosialt arbeide i fag som sosialøkonomi, sosialpolitikk, sosiologi, sosialantropologi, stats- og kommunalkunnskap. I tillegg til at studentene har merket seg dette i undervisningen, kommer det også til uttrykk i semesteroppgaver.

Personlig kompetanse

I referat fra planleggingsmøte for inter/inter kull 2005 står det at studentene har variert og bred erfaring og at deres a erfaring stadig er blitt anvendt som ressurs i gruppa. Det er også arbeidet med hvordan kulturelle forskjeller kan skape utfordringer og muligheter for felles læring. Lærerne sier at de er inspirert av prosessen, og at de opplever at studentene er motivert for studiet. I intervjuene med studentene blir denne beskrivelsen bekreftet. Det ser ut til at det er en klar sammenheng mellom studentenes tilfredshet med studiet og lærernes opplegg og innsats.

Vender vi tilbake til kull 2001, er opplevelsen en annen. De mente at deres erfaring ble for lite etterspurt. De opplevde det forholdsvis uforpliktende bare å komme med illustrerende eksempler i undervisningen. De ønsket i større grad å få vist sin særegne kompetanse i en mer forpliktende sammenheng. Studentene i kull 2005 sier klart at deres personlige kompetanse er etterspurt i studiet. De får brukt seg selv i gruppesammenheng og de lærer av hverandre. Her har studiet oppfylt den målsetting lærerne satte seg for det nye kullet høsten 2005.

Oslo, 6. januar 2006

Olav Dalland

Vidar Tobiassen